

en ø-floraliste med noter

Bernt Løjtnant og Erik Wessberg

ODPOLD - EN Ø-FLORALISTE MED NOTER

I Randers Fjord - øst for landsbyen Råby og ca. 3 km fra Randers Fjords udmunding ved Udbyhøj - ligger Od-pold, som er omtrent 15 ha stor. Ifølge samtale (30. juli 1985) med en lokal jæger skulle Odpolds areal gennem den seneste menneskealder være blevet reduceret betydeligt. Dette må bero på en erindringsforskydning hos jægeren, idet sammenligning med Geodætisk Instituts målebordsblad fra 1878-79 (rettet 1900-15) klart viser, at det modsatte er tilfældet, jf. flyfoto side 3 og kort side 5. Arealforøgelsen er især synlig ved den nordvestlige del af Odpold og ikke mindst mod sydvest, hvor en tidligere, fritliggende pold nu er en permanent del af Odpold.

Odpold er i dag forbundet med landsiden ved en ca. 10 m bred, menneskeskabt dæmning, som øjensynlig er lavet for nemmere og hurtigere at få kreaturerne på græs om foråret og hjem i eftersommeren.

Langt det meste af Odpold består af strandeng, som over større områder er endog meget våd. Dette kombineret med den kendsgerning, at størstedelen af polden er med gyngende bund, er årsag til, at kun en mindre del af arealet kan benyttes af kreaturerne.

Kun mod øst og nordøst, hvor terrænet ligger en smule højere, findes lave strandvolde. Flere steder, især mod sydvest, syd og sydøst findes alleryderst en ca. $\frac{1}{2}$ m høj klægskrænt, medens der mod nord over en strækning på få meter findes en ca. 1 m høj brink.

Floraen på Odpold

Vegetationen er næsten overalt præget af, at polden i vinterhalvåret hyppigt står under vand. Hovedparten af vegetationen består af Strand-Annelgræs (*Puccinellia maritima*). Derudover er de karakteristiske planter på Annelgræs-strandenge tilstede: Strand-Asters (*Aster tripolium*), Strand-Trehage (*Triglochin maritimum*),

Odpold
Foto: Geodætisk In-
stitut 1945

Strand-Vejbred (*Plantago maritima*) og Vingefrøet Hindeknæ (*Spergularia media*) etc. I de få saltpan-der udgøres vegetationen især af de to Salturt-arter, Alm. Salturt og Kortakset Salturt (*Salicornia europaea* og *S. ramosissima*).

På og ved den lave klægskrænt mod sydvest, syd og syd-øst dominerer Mælde-arter i form af Strand-Mælde og Spyd-Mælde (*Atriplex litoralis* og *A. latifolia*) samt i mindre omfang Hjertebladet Stilk-Mælde (*Atriplex longipes* ssp. *longipes*).

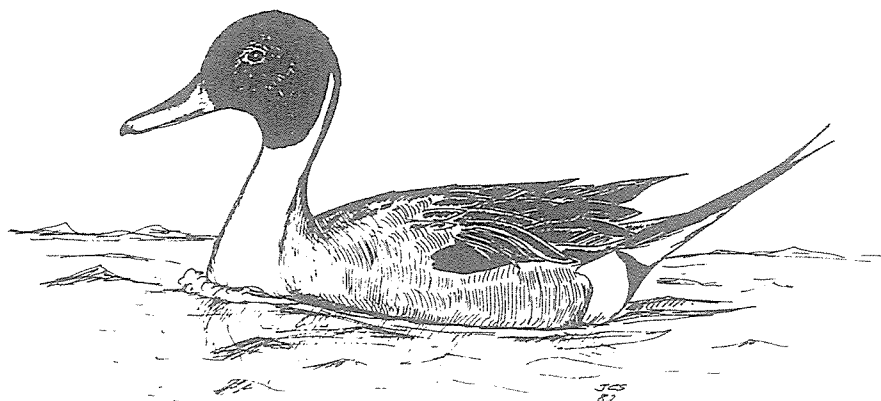
Det eneste sted på Odpold, der træffes planter, der ikke er egentlige halofyter, er et få hundrede m² stort område på nordøst-siden. Området, der er sandet med en smule muld, er det højestliggende område på polden. Her findes i hundredvis af Mælkebøtter (*Taraxacum*), lidt Engelskgræs (*Armeria maritima* ssp. *maritima*) samt bl.a. Alm. Fuglegræs (*Stellaria media*), Alm. Vej-Pileurt (*Polygonum aviculare* ssp. *aviculare*) og Høst-Borst (*Leontodon autumnalis*).

Især på øens nord- og vestside findes en del mindre bevoksninger bestående af Strand-Kogleaks (*Scirpus maritimus*). Det er bl.a. her, hvor der er mest beskyttelse mod fjordens bølgeslag, at Odpold "udvider sig". Her findes mange og relativt nydannede øer på fra ca. 10 til ca. 50 m². Alle disse nydannede polder har udelukkende vegetation bestående af Strand-Kogleaks.

Odpold - et tidligere fugleparadis ?

Ifølge førømtalte jæger er fuglelivet på og omkring Odpold kun en skygge af sig selv. Han angav udelukkende forurening som årsag til tilbagegangen; men hvis der er tale om en nedgang i antallet af fugle, mon så ikke, forureningen blot er en af flere årsager. Sandt nok er det, at Randers Fjord har været - og stadig er - meget forurenet. Den nærliggende Grund Fjord, der tidligere rummede mange Vandaks-arter (*Potamogeton* spp.) og f.eks. den meget sjældne Kortskaf-tet Skeblad (*Alisma gramineum*) og Stor Najade (*Najas marina*), er i dag biologisk stærkt forarmet som føl-

siger ornitologen, at når jægerne har været på stedet fra solopgang, så tager det længere tid, før fuglene, specielt ænderne, vender tilbage, end det er tilfældet ved Mellempolde. De holder sig ude på fjorden for så at vende tilbage om eftermiddagen. Ved solnedgang vender jægerne tilbage, fuglene fordrives. Der er ingen tvivl om, at jagttrykket ved Odpold er stort, sandsynligvis i overkanten. Efter en kort opgangsperiode tyder alt på, at Ålegræsset igen er på retur i både Randers- og Mariager Fjord - og med det forsvinder også de store flokke af Knopsvane. Fjordbundens fauna i de lavvandede områder ved Odpold er - som det også er tilfældet med floraen - på det nærmeste uddød.

Spidsand (Anas acuta)

Yngler ikke på Odpold (eller Råby Odde, som den ofte kaldes). Af ynglefugle kan nævnes Klyde, Vibe, Rødben, Engpiber samt mere ukonstant Knopsvane, Gravand, Gul Vipstjert og Alm. Ryle. Af fugle, der træffes på og ved Odpold uden for yngletiden kan udover Spidsand nævnes Skarv, Hjejle, Hvidklire, Dobbelt Bekkasin, Blå Kærhøg, Musvåge og Tårnfalk.

Floraliste for Odpold

Os bekendt er der ikke tidligere foretaget optegnelser vedrørende floraen på Odpold - akkurat som det gælder for de fleste andre små (og mange større) øer.

Ostenfeld, der i forbindelse med udarbejdelsen af værket "Randers Fjords Naturhistorie (1918)" har undersøgt mange lokaliteter i og ved Randers Fjord - bl.a. de nærliggende øer Stenrevet - har ikke i afsnittet om "Randersdalens Plantevækst" nogen floraliste for Odpold. Han nævner dog, at der på dybere vand ved øen findes "... mægtige Zostera-Bevoksninger ...", og at "... smallere Zostera ..." indefter er karakterplante "... i en tyk grøde af Chætomorpha o.a. Alger ...", jf. side 4 foran.

De arter, der er opført i floralisten, er fundet under besøg på Odpold 30. juli 1985, 30. maj 1986 og 10. aug. 1986.

Med hensyn til plantenavnene er så vidt muligt fulgt Dansk Feltflora (Hansen 1985); for Atriplex' vedkommende dog Pedersen (1968).

Ialt er der noteret 48 taxa fra Odpold, heraf 11 arter tilhørende slægten Taraxacum (Mælkebøtte).

Agrostis stolonifera (Krybende Hvene)

Armeria maritima ssp. *maritima* (Alm. Engelskgræs)

Artemisia maritima (Strand-Malurt)

Aster tripolium (Strand-Asters)

Atriplex latifolia (Spydbladet Mælde)

- *littoralis* (Strand-Mælde)

- *longipes* ssp. *longipes* (Hjerterbladet Stilk-Mælde)

Cochlearia officinalis (Løge-Kokleare)

Elytrigia repens (Alm. Kvik)

Epilobium sp. (Dueurt)

- Festuca arundinacea* (Strand-Svingel)
 - *rubra* ssp. *rubra* (Rød Svingel)
Glaux maritima (Sandkryb)
Juncus gerardi (Harril)
Leontodon autumnalis (Høst-Borst)
Phragmites australis (Tagrør)
Plantago maritima (Strand-Vejbred)
Poa annua (Enårig Rapgræs)
 - *pratensis* ssp. *irrigata* (Blågrøn Rapgræs)
Polygonum aviculare ssp. *aequale* (Småbladet Vej-Pileurt)
 - - ssp. *aviculare* (Alm. Vej-Pileurt)
Potentilla anserina (Gåse-Potentil)
Puccinellia distans (Udspærret Annelgræs)
 - *maritima* (Strand-Annelgræs)
 - *suecica* (Slap Annelgræs)
Salicornia europaea (Alm. Salturt)
 - *ramosissima* (Kortakset Salturt)
Scirpus maritimus (Strand-Kogleaks)
Spergularia marina (Kødet Hindeknæ)
 - *media* (Vingefrøet Hindeknæ)
Stellaria media (Alm. Fuglegræs)
Suaeda maritima (Strandgåsefod)
Taraxacum, Sect. *Ruderalia* (Fændens Mælkebøtte):
Taraxacum ancistrolobum
 - *caloschistum*
 - *fasciatum*
 - *hemicyclum*
 - *lingulatum*
 - *mimulum*
 - *ostenfeldii*
 - *recurvum*

Taraxacum subhuelphersianum

- *valens*

- *xanthostigma*

Triglochin maritimum (Strand-Trehøge)

Tripleurospermum inodorum (Lugtløs Kamille)

- *maritimum* (Strand-Kamille)

Zostera angustifolia (Smalbladet Bændeltang)

- *marina* (Alm. Bændeltang)

Vingefrøet Hindeknæ

(*Spergularia media*) træffes

ligesom Kødet Hindeknæ (*S. marina*) hist og her på Odpold.

Medens Vingefrøet Hindeknæ foretrækker de fugtigste - og dermed de mest saltholdige områder på øen, vokser Kødet Hindeknæ ofte på de mere tørre lokaliteter.

Citeret litteratur

Hansen, K. (red.), 1985 : Dansk Feltflora. 3. opl. -
København.

Ostenfeld, C.H., 1918 : Randersdalens Plantevækst, i :
A.C. Johansen (red.) : Randers Fjords Naturhistorie :
153-270. - København.

Pedersen, A., 1968 : Nogle kritiske, danske Atriplex-
arter. - Botanisk Tidsskrift 63 : 289-303.

Tak

Universitetslektor Alfred Hansen, overlærer Jens Bjerring-Poulsen, centralmekaniker John R. Rasmussen og overlærer Hans Øllgaard takkes for deres kommentarer til manuskriptet. For hjælp ved bestemmelse eller verificering af nogle planteindsamlinger takkes Alfred Hansen, Anfred Pedersen og Hans Øllgaard.

Tegningerne er velvilligst stillet til rådighed af lærer Jens Chr. Schou.

Bernt Løjtnant
Gørtlervej 87
8900 Randers

Erik Wessberg
Sandagervej 13, Assentoft
8900 Randers

Vore hidtidige og aktuelle ø-undersøgelser

Bernt Løjtnant og Erik Wessberg har hidtil udarbejdet floralister for følgende øer:

1. Anholt (1981). - (BL & EW). 50 pp.
2. Hjarnø i Horsens Fjord (1981). - (BL & EW). 26 pp.
3. Treskelbakkeholm i Mariager Fjord (1983). - (BL & EW). 16 pp.
4. Klosterholm/Startøtterne i Nibe Bredning (1984). - (BL & EW). 24 pp.
5. Mellempolde i Randers Fjord (1984). - (BL & EW). 14 pp.
6. Pletten (Store Plet) i Mariager Fjord (1984). - (BL & EW). 14 pp.
7. Alrø i Horsens Fjord (1985). - (EW). 37 pp.
8. Møgelø i Julsø S.f. Silkeborg (1985). - (EW). 19 pp.
9. Lille Plet i Mariager Fjord N.f. Pletten (1985). - (BL & EW). 12 pp.
10. Paradisøerne i Borre Sø S.f. Silkeborg (1985). - (EW). 19 pp.
11. Alrø Poller i Horsens Fjord sydøst for Alrø (1985). - (EW). 15 pp.
12. Tange Ø i Tange Sø (1985). - (EW). 13 pp.
13. Hov Røn nordøst for Gyllingnæs (1986). - (BL & EW). 17 pp.
14. Svanegrunden nordøst for Endelave (1986). - (BL). 20 pp.
15. Vår Holm og Kyø Holm i Limfjorden ved Nibe (1986). - (EW). 20 pp.
16. Fjandø i Nisum Fjord (1986). - (EW). 21 pp.
17. Egholm i Limfjorden ved Ålborg (1986). - (BL & EW). 44 pp.
18. Søby Rev Ø.f. Gyllingnæs (1986). - (BL & EW). 15 pp.
19. Agerø i Limfjorden sydvest for Mors (1987). - (EW). 34 pp.
20. Stenrevet i Randers Fjord V.f. Udby (1987). - (EW). 13 pp.
21. Lundø mellem Skive Fjord og Lovns Bredning (1987). - (EW). 41 pp.
22. Stenklipperne i Limfjorden ved Agerø (1987). - (EW). 14 pp.
23. Odpold i Randers Fjord N.f. Stenrevet (1987). - (BL & EW). 13 pp.

Siden 1981 har vi derudover foretaget floristiske undersøgelser - med henblik på udarbejdelse af floralister med noter - på følgende øer og øgrupper, regnet fra nord:

24. Rønnerne mellem Frederikshavn og Strandby.
25. Hornfiskrøn S.f. Læsø.
26. Hornsgård Holm og Tøtten i Limfjorden nordvest for Nibe.
27. Arup Holm i Limfjorden ved Feggesund.
28. Friggøerne i Limfjorden ved Løgstør.
29. Livø i Limfjorden.
30. Fur i Limfjorden.
31. Store Rotholm i Risgårde Bredning N.f. Hvalpsund.
32. Lille Rotholm i Risgårde Bredning N.f. Hvalpsund.
33. Lindholm i Limfjorden Ø.f. Thyholm.
34. Fuglholm i Limfjorden mellem Jegindø og Agerø.

35. Rønland i Nissum Bredning S.f. Thyborøn.
36. Jegindø i Limfjorden Ø.f. Thyholm.
37. Venø i Limfjorden SØ for Thyholm.
38. Hindø i Stadil Fjord.
39. Kalø i Kalø Vig.
40. Lilleø i Julsø S.f. Silkeborg.
41. Bregneø i Julsø S.f. Silkeborg.
42. Alø i Julsø S.f. Silkeborg.
43. Sankt Thomas i Skanderborg Sø.
44. Æbelø i Skanderborg Sø.
45. Kalvø i Skanderborg Sø.
46. Tunø ved Samsø.
47. Mejlesholm i Stavns Fjord ved Samsø.
48. Hjortholm i Stavns Fjord ved Samsø.
49. Vorsø i Horsens Fjord.
50. Vorsø Kalv SV for Vorsø.
51. Endelave SV for Samsø.
52. Mågeøerne ved Bogense.
53. Dræet S.f. Æbelø.
54. Drættegrund SV for Æbelø.
55. Ejlinge SØ for Æbelø.
56. Mejlø ved Hindsholm.
57. Enø ved Hindsholm.
58. Bogø ved Hindsholm.
59. Vejlø ved Hindsholm.
60. Vejlø Kalv ved Hindsholm.
61. Holmene i Odense Fjord ved Drejet.
62. Ægholm i Odense Fjord ved Hofmansgave.
63. Trindelen i Odense Fjord ved Hofmansgave.
64. Leammer i Odense Fjord ved Hofmansgave.
65. Kyholm i Odense Fjord ved Hofmansgave.
66. Svinø i Gamborg Fjord SØ for Middelfart.
67. Tornø i Odense Fjord.
68. Torø i Lillebælt S.f. Assens.
69. Vigø i Helnæs Bugt NV for Fåborg.
70. Horsehoved i Helnæs Bugt NV for Fåborg.
71. Illum i Helnæs Bugt NV for Fåborg.
72. Barsø i Lillebælt NV for Als.

NB: Når vi bringer denne liste, skyldes det, at vi meget gerne hører om alle fund af planter - såvel ældre som nyere - fra disse øer.